

BIULETYN POGRANICZA LATO W POGRANICZU LIPIEC/SIERPIEŃ 2020

PROSIMY
CZYTAĆ
BIULETYN W
PRZEGLĄDARCE

W czas lata wchodziliśmy z niepewnością i obawami. Po okresie zamknięcia coraz więcej mogło się dziać w przestrzeni społecznej. Przygotowaliśmy więc regulaminy uczestnictwa i wszelkie konieczne zabezpieczenia sanitarne. Już w połowie czerwca zaczęli pojawiać się pierwsi turyści, z każdym dniem rosła ich liczba. Przyjeżdżali jak każdego roku miłośnicy Suwalszczyzny z nadzieją że Pogranicze przygotuje bogatą ofertę spędzenia wakacyjnego czasu. „Od progu” pytali, czy będą koncerty, spotkania, warsztaty, wystawy. I były wyczekiwane koncerty Orkiestry Klezmerskiej Teatru Sejneńskiego, w tym roku wyjątkowo nie w Synagodze, a w otwartej przestrzeni, w parku krasnogrudzkim. Parkowy amfiteatr miał znakomitą akustykę, publiczność mieściła się bez ograniczeń. „Na tej scenie” odbywały się też koncerty Spółdzielni Jazzowej. Ganek krasnogrudzki stał się przestrzenią debat i wykładów. Tu miał miejsce wykład „Tony Judt Lecture” który w tym roku wygłosił naukowiec, fizyk teoretyk Krzysztof Meissner. Publiczność zajmowała miejsca wokół ganku. „Pamiętanie Miłosza” 14 sierpnia w rocznicę śmierci poety odbyło się w tej samej przestrzeni. Spotkanie poświęcone wileńskiej grupie poetyckiej „Żagary, do której w młodości należał Czesław Miłosz. W Kawiarni literackiej „Piosenka o porcelanie” w piwnicach dworu odbył się cykl debat „Wokół Xenopolis” z ludźmi nauki i kultury. W ulewny wieczór 22 sierpnia miało miejsce tegoroczne Misterium Mostu. Zebrana publiczność trwała pod parasolami do ostatnich dźwięków muzyki wieńczącej wydarzenie. Każdego dnia w Krasnogrudzie we dworze i w Sejnach w Białej Synagodze działały dwie księgarnie oferujące książki naszego wydawnictwa. W domu Pogranicza działał sklep z rękodziełem artystycznym: obrusy, tkane i haftowane, tkaniny dwuosnowowe, ceramika, biżuteria artystyczna, zabawki drewniane i tekstylne, grafiki, rysunki, przedmioty dekoracyjne.

dekoracyjne, a wszystko to dzieła artystów i rzemieślników z regionu. Na gości odwiedzających Pogranicze czekały wystawy. W Sejnach w Białej Synagodze i w Domu Pogranicza wystawa upamiętniająca osiemdziesiątą rocznicę wygnania z Sejn ich żydowskich mieszkańców w ostatnich dniach października 1939 roku, co było też końcem istnienia sejneńskiego kahału, którego historia była równie długa jak historia naszego miasteczka. A w dworze krasnogrudzkim: wystawa „Miłosz|Szukanie ojczyzny” i opowieść o związkach rodzinnych Czesława Miłosza z Krasnogrudą Kunatów i Lipskich, o powrotach noblisty „do miejsc gdzie błędziła moja wczesna młodość”, o jego pasjach przyrodniczych, o kobietach w jego życiu, rodzinnej Europie..., i gabinet „Silva Rerum” opowieści rodzinne mieszkańców okolicznych wiosek, pamięć ludzi, wydarzeń, zwyczajów, dawnego świata. W parku w Aleji Gabrieli wystawa białych, prześwietlonych słońcem, poruszanych wiatrem zwojów z wierszami najmniejszymi, „Żegaryszkami” Krzysztofa Czyżewskiego. Latem odwiedzili nas ludzie, którzy nigdy wcześniej nie byli na Suwalszczyźnie, zwykle spędzali wakacje za granicą, teraz odkrywali nie znany sobie krajobraz i miejsca w tym Sejny i Krasnogrudę. Tak trafili do Pogranicza.

O wszystkich tych wydarzeniach prosimy czytać w naszym Biuletynie.

KRONIKI SEJNEŃSKIE V POKOLENIE

PREMIERA NA MIĘDZYNARODOWYM FESTIWALU
TEATRALNYM RETROPERSPEKTYWY 2020
CIAŁO / PAMIĘĆ / HISTORIA
21 - 30 SIERPNI
TEATR CHOREA / FABRYKA SZTUKI / ŁÓDŹ

ROZMOWA
PO PREMIERZE
SPEKTAKLU
28 SIERPNI 2020

[ZOBACZ VIDEORLACJĘ](#)

[CZYTAJ WIĘCEJ NA STRONIE PRACOWNI KRONIK SEJNEŃSKICH](#)

PAULINA ILSKA O MIĘDZYNARODOWYM FESTIWALU
RETROPERSPEKTYWY 2020 „CIAŁO/PAMIĘĆ/HISTORIA”
Z UDZIAŁEM "KRONIK SEJNEŃSKICH"
W REŻ. BOŻENY SZROEDER

[...] Próba ocalenia wielokulturowej przeszłości pojawiła się też w spektaklu „Kroniki sejneńskie” Bożeny Szroeder z Ośrodka „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach. Tu pokłonienie się przodkom dokonuje się nie tylko przez opowiadanie i odgrywanie autentycznych przedwojennych historii z tego miasteczka. Śpiewane są też dawne pieśni przedstawicieli różnych narodowości i wyznań zamieszkujących tereny pogranicza, m.in.: Polaków, Żydów, Litwinów, Tatarów, przyjeżdżających do Sejn Cyganów. O upadku świata sprzed wojny opowiada młodzież ze współczesnych Sejn. W ten sposób dopełnia się cykl przekazu przebiegający od starszych przedstawicieli wspólnoty do młodszych, a spektakl w wykonaniu tych drugich jest wzruszający, dopełniony roznoszeniem świec poza sceną, by oddać cześć zmarłym i zmierzeniem się z trudnym zadaniem: podejściem do widza, spojrzeniem mu w oczy i opowiedzeniem o cierpieniu przodków. [...]

[CZYTAJ CAŁY TEKST](#)

KONCERTY PLENEROWE
ORKIESTRY KLEZMERSKIEJ TEATRU
SEJNEŃSKIEGO

[CZYTAJ WIĘCEJ O ORKIESTRZE](#)

SEJNEŃSKA
SPÓŁDZIELNIA JAZZOWA-

FESTIWAL NOWEJ MUZYKI W SEJNACH 2020

KUBA WIĘCEK TRIO

LONKER SEE

MIKOŁAJ TRZASKA

POLMUZ

Koncertы to spotkania Orkiestry Klezmerskiej Teatru Sejneńskiego z wybitnymi
improvizatorami polskiej estrady.

[Relacja z warsztatów z Kubą Więckiem i jego Trio.](#)

„Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z
Funduszu Promocji Kultury”

MISTERIUM MOSTU 22 SIERPNIA

Noc już zapadła. Księżyc szedł do pełni. Czekaliśmy na deszcz. Jak tylko przyszedł czas na rozpoczęcie Misterium Mostu, niebo rozdarły błyski i lunęło. Słowo na koniec spisałem spotykając jednookiego czteropawia. Tak zrodziła się „Śmierć prawdziwszego boga”.

Tym jedynie mogę się podzielić. Cała reszta – muzyka Pawła Szymańskiego i Wojciecha Szroedera grana przez Orkiestrę Klezmerską na Arce potopu, „Bajęda o huśtawce” opowiadana przez Bożenę Szroeder i dzieci z „Kronik sejneńskich”, biała huśtawka Wiesława Szumińskiego – trwa jedynie w pamięci tych wspaniałych, którzy do doliny Niewidzialnego Mostu z nami zstąpili.

Krzysztof Czyżewski

MISTERIUM MOSTU

KRASNOGRUDA DWÓR MIOSZA 22 sierpnia (sobota) 2020 godz.21.00

KRZYSZTOF CZYŻEWSKI
POEMAT
"ŚMIERĆ PRAWDZIWEGO BOGA"

Misterium Mostu 2020

Impresja filmowa

WOKÓŁ XENOPOLIS

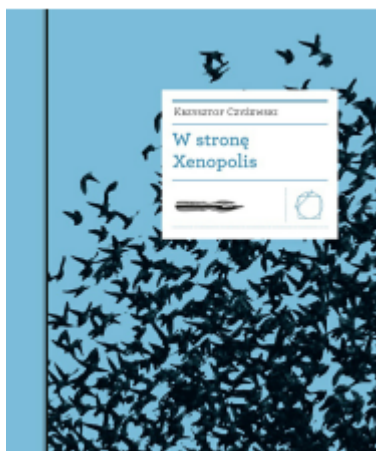
DEBATY W KAWIARNI LITERACKIEJ
"PIOSENKA O PORCELANIE"

„Wokół Xenopolis” to cykl debat inspirowanych książką Krzysztofa Czyżewskiego "W stronę Xenopolis", do których zapraszamy wszystkich zainteresowanych poszukiwaniem i budowaniem kultury współistnienia dla przyszłości. Mur pozostaje żywym doświad-

zeniem współczesności. Wobec narastającej słabości samego centrum, tego, co uchodzi za nasze, zaczynamy ponownie wznosić mury, płoty i zasieki. Jednocześnie jesteśmy świadomi, że o tych pogłębiających się podziałach w coraz mniejszym stopniu decydują bariery: językowa, etniczna czy ustroju politycznego. Dzisiejszy mur wyrasta wewnątrz społeczności, na tym samym brzegu rzeki. Bliskość obcego, nie na zewnątrz naszego świata, ale w intymnej przestrzeni zarezerwowanej dotychczas dla tego, co bliskie i swoje, ustanawia nowy mur, w którym zapieczętowane są nasze współczesne lęki i zagubienia. Problemem współczesności nie jest ugruntowywanie odmienności i różnic, lecz żywotność „tkanki łącznej”. Dlatego opowieść otwierająca perspektywę jutra prowadzi nas w stronę Xenopolis, wspólnoty obcowania, w której poliszawiazuje się dzięki gościnności (xenia) i współistnieniu z innym (xenos). **POGRANICZE**

KRZYSZTOF CZYŻEWSKI
"W STRONĘ XENOPOLIS"

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM KULTURY
KRAKÓW 2019

DEBATY WOKÓŁ XENOPOLIS
KAWIARNIA LITERACKA PIOSENKA O PORCELANIE W
KRASNOGRUDZIE

ROBERT TRABA
I KRZYSZTOF
CZYŻEWSKI
27 LIPCA 2020

JACEK PURCHŁA
I KRZYSZTOF
CZYŻEWSKI
1 SIERPNIA 2020

EDWIN BENDYK
I KRZYSZTOF
CZYŻEWSKI
5 WRZEŚNIA 2020

TONY JUDT LECTURE

Cykl spotkań "Pamiętanie Judta" poświęcony wybitnemu amerykańsko-brytyjskiemu historykowi.

TONY JUDT LECTURE 2020

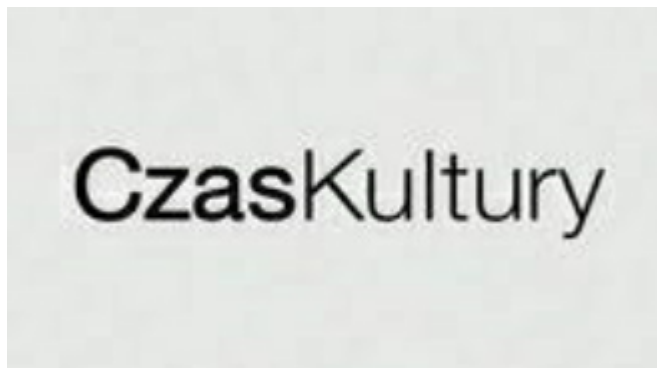
KRZYSZTOF MEISSNER
"FIZYKA I TRANSCENDENCJA"
WPROWADZENIE KRZYSZTOF
CZYŻEWSKI

TONY JUDT LECTURE 2019

TIMOTHY SNYDER
WPROWADZENIE KRZYSZTOF
CZYŻEWSKI

"OSTRA KRYTYKA NIE WYKLUCZA
ELEGANCI".
Z MARCI SHORE O TONYM JUDCIE
ROZMAWIA WALDEMAR RAPIOR"
CZAS KULTURY, 6 SIERPNI 2020

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

PAMIĘTANIE MIŁOSZA

Pamiętanie Miłosza 2020

- godz. 16.00
Msza święta pamięci Czesława Miłosza
w języku litewskim i polskim w kościele w Żegarach

- godz. 17.30
OSTATNIA WILEŃSKA PLEJADA
sympozjon z udziałem
prof. Tadeusza Bujnickiego i dr. Krzysztofa Zajasa
wokół książki *Żagary. Antologia poezji*
Prowadzenie spotkania Krzysztof Czyżewski.

- zbiorowe czytanie poezji ŻAGARYSTÓW /
amfiteatr parku krasnogrudzkiego

W piątek, 14 sierpnia 2020 roku, w Międzynarodowym Centrum Dialogu w Krasnogrudzie odbyła się uroczystość Pamiętanie Miłosza. W 16 rocznicę śmierci poety wspominaliśmy jego życie i twórczość oraz grupę poetycką Żagary, której częścią był Czesław Miłosz. Uroczystości rozpoczęły się od mszy świętej w kościele w Żegarach odprawionej w językach polskim i litewskim, podczas której mogliśmy usłyszeć chór śpiewający pieśni w języku litewskim. Na zakończenie mszy głos zabrał Krzysztof Czyżewski wprowadzając zgromadzonych w historię żagarystów. Kontynuacja uroczystości odbyła się w Krasnogrudzie. Na ganku przed dworkiem spotkali się prof. Tadeusz Bujnicki i prof. Krzysztof Zajas, którzy wraz z Krzysztofem Czyżewskim podczas sympozjonu pod hasłem Ostatnia Wileńska Plejada, dyskutowali na temat książki „Żagary. Antologia poezji”.

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

[OBEJRZYJ REJESTRACJĘ ZE SPOTKANIA](#)

O POGRANICZU

DWÓJKA NA MIEJSCU | SEJNY
PROGRAM 2 POLSKIEGO RADIA
4 LIPCA 2020

Pogranicze sztuk i kultur. Dwójka odwiedza Sejny

Dowiedzieliśmy się o ludziach pogranicza jako tych, którzy są mostami pomiędzy różnymi kulturami i środowiskami. Trzeba odwagi do tego, żeby być człowiekiem pogranicza, zwłaszcza w okrutnej historii XX wieku. To wiele kosztowało, żeby obronić etos pogranicza, gościnności, dialogu, dobrego sąsiedztwa - mówił Krzysztof Czyżewski, współzałożyciel Ośrodka "Pogranicze – sztuk, kultur, narodów"

[POŚLUCHAJ ROZMOWY](#)

REZYDNCJA MARI I KAZIMIERZA BRANDYSÓW

W MIĘDZYNARODOWYM CENTRUM DIALOGU W
KRASNOGRUDZIE
28 LIPCA – 18 SIERPNIA 2020 ROK

Laureatka II edycji konkursu stypendialnego Magdalena Brodacka podczas pobytu prowadziła kwerendę naukową oraz pracę badawczą związaną z twórczością Czesława Miłosza oraz tematyką środkowoeuropejską.

[CZYTAJ WIĘCEJ O PROGRAMIE](#)

"OPOWIEŚCI MOJEGO DOMU"

PRACOWNIA EDUKACYJNO-ARTYSTYCZNA POGRANICZA

Przez całe lato w Pracowni Animacji Filmowej trwała intensywna praca nad nową kolekcją filmową zatytułowaną "Opowieści mojego domu". Zaczynało się od zebrania nagranych wspomnień przekazywanych w rodzinach z pokolenia na pokolenie, o ludziach, wydarzeniach, miejscach, czasem pamiątkach, fotografiach zapisanych w pamiętniku czy starych dokumentach. Te domowe opowieści dały początek scenariuszom 6 nowych filmów realizowanych tego lata. Tworzyły je sejneńskie rodziny. Uczestnikami pracy byli Dziadkowie, Rodzice i dzieci. Od scenariusza tylko krok do realizacji filmu, wyboru techniki animacyjnej, budowanie scenografii i postaci, animowanie. Praca prowadzona była przez reżyserki Darię Kopiec i Paulinę Majdę oraz artystki plastyczki Dominikę Ludwig i Aleksandrę Kotarską. Całość pod opieką i wnikliwym okiem Bożeny Szroeder animatorki i pomysłodawczyni wszystkich Kolekcji Filmowych Pogranicza jakie powstają od lat w tej Pracowni.

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura – Interwencje 2020”

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

**OFICyna POGRANICZA
PUBLIKACJE**

IJIŘÍ GRUŠA
**"ŻYCIE W PRAWDZIE,
CZYLI KŁAMSTWA Z MIŁOŚCI"**

TŁUMACZENIE Z CZESKIEGO
ANDRZEJ S. JAGODZIŃSKI

[KUP KSIĄŻKĘ W OFICYNIE POGRANICZA](#)

Pierwszy w Polsce wybór opowiadań i nowel Jiříego Grušy, jednego z najważniejszych czeskich pisarzy XX wieku. Są tu kafkowskie w atmosferze teksty z lat sześćdziesiątych, kilka opowiadań pisanych na emigracji oraz ostatnia, nostalgiczna, a zarazem zabawna nowela, ukończona krótko przed śmiercią autora. Wszystkie trzymające w napięciu, z ukrytą w nich tajemnicą, z czarnym humorem, o misternej konstrukcji i – co istotne – nadal aż do bólu aktualne.

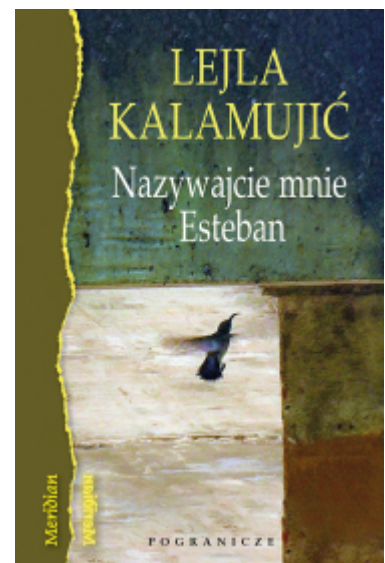
Andrzej S. Jagodziński

[CZYTAJ RECENZJĘ
KRZYSZTOFA CZYŻEWSKIEGO](#)

LEJLA KALAMUJIĆ
"NAZYWAJCIE MNIE ESTEBAN"

TŁUMACZENIE Z BOŚNIACKIEGO
MAGDALENA PETRYŃSKA

[KUP KSIĄŻKĘ W OFICYNIE POGRANICZA](#)

„Nie chciałam zgubić ani ludzi, ani rzeczy, ani poczucia czasu. Po prostu tak się stało. Matkę straciłam, a długo nawet o tym nie wiedziałam. Kiedy mi powiedzieli, miałam niepełne pięć lat. Myśleli, że to jest właściwy czas. Dla mnie było to całkiem OK. Wtedy kraj, w którym żyję, stracił pokój. Pewnie i moja rodzina straciła wtedy pokój. Kiedy pokój wrócił do kraju, dla mojej rodziny było za późno. Oni umarli. Z nimi moja matka umarła po raz drugi. To także było OK. Jej nie znałam, a oni byli starzy. Z nimi umarły domy, w których mieszkaliśmy. Pieprzyć domy. Ale kiedy domy umarły, umarł też czas, w którym żyliśmy. Kiedy zostałam bez czasu, zabrano mnie do kliniki psychiatrycznej”.

- fragment opowiadania Prośba do Elizabeth

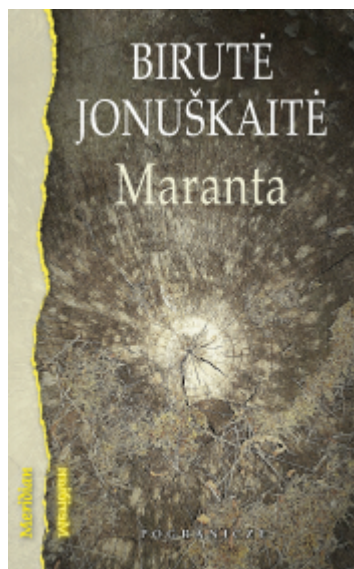

O KSIĄŻCE KRZYSZTOF CZYŻEWSKI

Kiedyś w Sarajewie, gdy trwała wojna i zaraz po niej, świat opowiadali mi poeta Izet Sarajlić, redaktor Čedo Kisić i profesor Zdravko Grebo. Żaden z nich już nie żyje. Podobnie jak Isak Samokovlija, którego niezapomniane opowiadania z książki „Kadisz, modlitwa za zmarłych” udzielały mi gościny w intymnych zakamarkach dawnego życia Baszczarsziji, Grbavicy czy Bentbaszy.

[CZYTAJ DALEJ](#)

BIRUTĖ JONUŠKAITĖ "MARANTA"

TŁUMACZENIE Z LITEWSKIEGO
AGNIESZKA REMBIAŁKOWSKA

[KUP KSIĄŻKĘ W OFICYNIE POGRANICZA](#)

Akcja powieści toczy się w przestrzeni pamięci głównej bohaterki i narratorki, młodej kobiety, pielęgniarki i malarki, wywodzącej się, podobnie jak autorka, z nad jeziora Sejwy, z litewskiej krainy na północno-wschodnim krańcu Polski. To tam powstaje kobierzec, a właściwie bieżnik fabuły, utkany z równoległych, przenikających się czasów, z rozpisanych na biograficzne wątki tradycji i obyczajów puńskosejneńskich Litwinów, naznaczony śladami dalekiego świata – Rosji, Ameryki, Warszawy, Paryża, Słowacji, Ziemi Świętej.

Agnieszka Rembiałkowska.

RECENZJE

[TOMASZ SNARSKI / "WIĘŹ"](#)

[ADAM KRASZEWSKI / NATEMAT.PL](#)

[KRZYSZTOF CZYŻEWSKI / POGRANICZE](#)

[PAWEŁ KRUPKA / PISARZE.PL](#)

SPOTKANIA

"SEKRETY POLSKICH LITWINÓW"

BIRUTĖ JONUŠKAITĖ, AGNIESZKA
REMBIAŁKOWSKA, JOANNA TABOR

SPOTKANIE W CYKLU
"KULTURA W KWARANTANNIE"
PORTAL ROZSTAJE

„WERNISAŻE LITERACKIE
AKCENTU”

NIJOLĖ KLIUKAITĖ-KEPENIENĖ
I BIRUTĖ JONUŠKAITĖ W LUBLINIE

[ZOBACZ ZAPIS SPOTKANIA WIRTUALNEGO](#)

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

"OWADY W PARKU KRASNOGRUDZKIM"

DZIECI Z PRACOWNI GUCIA ZACZAROWANEGO I PRZYRODY
WRAZ Z KLUBEM GAJA ZAKŁADAJĄ ZAKĄTEK DLA OWADÓW
ZAPYLAJĄCYCH

PARK KASNOGRUDZKI SIERPIEŃ 2020

"MOTYLE POMAGAJĄ DLA NAS, MY POMAGALIŚMY IM"

To drobne, nieme stworzenie nawet szczęśliwsze jest ode mnie, bo nikt mu nie krępuje swobody, ani nie daje guwernerów. Wolałbym być muchą, niż wieść takie nędzne życie! - Zofia Urbanowska, Gucio Zaczarowany Słoneczny poranek, 6 sierpnia. Po rozgrzanych od słońca kamieniach zmierzają w stronę dworku grupki dzieci prowadzone przez rodziców. Ich głosy i śmiechy budzą do życia park krasnogrudzki, który tego dnia stanie się lokalnym centrum pomocy owadom. W świat tych latających istot dzieci zostaną wprowadzone przez członków Klubu Gaja, którzy nie pierwszy już raz odwiedzili Dworek Czesława Miłosza w Krasnogrudzie.

Reportaż z warsztatów. Tekst: Agaty Wasilewskiej

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

Ośrodek "Pogranicze - sztuk, kultur, narodów"

ul. Piłsudskiego 37, 16-500 Sejny

centrum@pogranicze.sejny.pl

tel./fax +48 87 516 27 65

Fundacja Pogranicze / Międzynarodowe Centrum Dialogu

Krasnogruda 14, 16-500 Sejny

krasnogruda@pogranicze.sejny.pl

tel./fax +48 87 565 03 69

Kontakt z redakcją newslettera: newsletter@pogranicze.sejny.pl

Mamy nadzieję, że lubisz [nasze](#) newslettery. Jeśli nie, [możesz się wypisać](#).

